

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : आरटीएस-२०२१/प्र. क्र.११५/लो.दि.क.
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक :- ११ सप्टेंबर, २०२४

- वाचा :- १) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्र.मातंसं११०४/प्र.क्र.१११/३९, दि.२९.०४.२०११
२) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्र.मातंसं/२०१२/प्र.क्र.१५२/३९, दि.२३.०५.२०१२
३) नियोजन विभाग, शासन निर्णय क्र.डब्ल्युबीके-२०२४/प्र.क्र.१३/का.१४१७, दि.१४.०३.२०२४

प्रस्तावना :-

“आपले सरकार - महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम” ही महाराष्ट्रातील नागरिकांना विविध शासकीय सेवा ऑनलाइन उपलब्ध करून देणारी एक महत्वाकांक्षी प्रणाली आहे. या उपक्रमांतर्गत पुरविल्या जाणाऱ्या सेवांवर संदर्भ क्रमांक १ आणि २ वरील शासन निर्णयानुसार शुल्क आकारणीबाबत आदेश दिले गेले आहेत. तसेच, संदर्भ क्रमांक ३ वरील शासन निर्णयानुसार जागतिक बँकेच्या सहाय्याने "महाराष्ट्र जिल्हास्तरीय विकासास चालना देण्यासाठी संस्थात्मक क्षमता सक्षमीकरण प्रकल्प" (Maharashtra Strengthening Institutional Capabilities in Districts for Enabling Growth Project -MahaSTRIDE) राबविण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. या निर्णयानुसार, विविध प्रकल्प राबविण्याचे प्रस्तावित आहे, ज्यामध्ये “आपले सरकार २.०” प्रणाली विकसित करण्याची कार्यवाहीसुद्धा समाविष्ट आहे. मात्र, असे लक्षात आले आहे की “आपले सरकार १.० सेवा” प्रणाली अद्याप संपूर्णपणे कार्यक्षम नाही. ही प्रणाली अधिक सक्षम करण्याची आवश्यकता आहे. यासाठी, मुंबईत झालेल्या २७ व्या राष्ट्रीय ई-शासन परिषदेतील शिफारसींचा विचार करून, “आपले सरकार १.० सेवा ” प्रणालीचे पुनर्विलोकन करणे आणि ती अधिक सक्षमपणे विकसित करण्याच्या दृष्टीने पुढील बाबी विचारात घेणे आवश्यक आहे.

२. उद्देश :- “आपले सरकार १.० सेवा” प्रणालीचे पुनर्विलोकन करणे हे उद्दिष्ट असून, यासाठी माहिती तंत्रज्ञान विभाग (DIT) आणि राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र (NIC) यांच्या संनियंत्रणाखाली अद्ययावत तंत्रज्ञानाच्या प्रगती आणि वापरकर्त्यांच्या बदलत्या गरजांच्या आधारे प्रणालीची कार्यक्षमता तपासणे, पूर्ण मूल्यांकन करणे, तसेच प्रणालीतील त्रुटी शोधून काढणे आवश्यक आहे. यामुळे, प्रणालीमध्ये सुधारणा करण्यासाठी आवश्यक क्षेत्रे ओळखता येतील आणि सर्व शासकीय सेवा सक्षमपणे आणि वचनबद्धतेसह नागरिकांना उपलब्ध करून देता येतील. या उद्दिष्टांच्या यशस्वी अंमलबजावणीसाठी, सविस्तर मार्गदर्शक तत्त्वे आणि प्रणालीच्या प्रक्रियेचा वेग वाढविण्यासाठी ठोस आराखडा तयार करणे आवश्यक आहे, ज्यामुळे G२B सेवा एकत्रीकरणातून व्यवसायांसाठी शासन प्रक्रिया अधिक सुलभ आणि सोयीस्कर होईल.

३. प्रस्तावित कार्यवाही:- "आपले सरकार १.० सेवा" प्रणालीच्या सखोल परीक्षणासाठी माहिती तंत्रज्ञान विभाग (DIT) आणि राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र (NIC) हे सध्याच्या "आपले सरकार १.० सेवा" प्रणालीची क्षमता, प्रणालीतील उणीवा, वचनबद्ध सेवांची वेळोवेळी पूर्तता, आणि वापरकर्त्यांच्या गरजा व अपेक्षा यांचा विचार करून सुधारणा करण्यासाठी आवश्यक असलेली क्षेत्रे ओळखतील. तसेच, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, ब्लॉकचेन, क्लाउड यांसारख्या तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीचा विचार करून सेवा अधिक सक्षम करण्यासाठी उपाययोजना करतील आणि आधार जोडणे, UPI, DigiLocker, UMANG, या धर्तीवर सदर घटकांचा समावेश करून अखंड सेवा प्रभावीपणे आणि विहित कालावधीत देण्याबाबत अंमलबजावणी करतील. याशिवाय, व्यवसायांसाठी शासन प्रक्रिया सुलभ करण्यासाठी G2B (Government to Business) सेवा एकत्रीकरणाची चौकट तयार केली जाईल आणि आवश्यक ती कार्यवाही केली जाईल.

४. मुंबईत झालेल्या २७ व्या राष्ट्रीय ई-शासन परिषदेतील घोषणापत्रकातील खालील बाबींच्या आधारे समन्वय साधणे:-

- १) तंत्रज्ञानाचा लाभ:- नागरी-सेवांसाठी सुलभ, परवडणारे आणि सर्वसमावेशक तंत्रज्ञानाचा लाभ घेणे.
- २) सेवांची सुलभता:- 'आपले सरकार' द्वारे सेवा देण्यात सुलभता आणून नागरिक-शासन संवाद वाढवणे
- ३) वेबसाईट पुनर्व्यवस्था:- 'आपले सरकार' वेबसाईटमध्ये सुधारणा करून वापरकर्ता आणि शासन यांच्यामधील संबंध मैत्रीपूर्ण असण्याची सुनिश्चितता करणे.
- ४) मापदंड आणि स्पर्धा:- राज्यात ई-शासन योजना वाढविण्यासाठी NeSDA चौकटीच्या आधारे मापदंड विकसित करणे
- ५) सायबर सुरक्षा:- सायबर सुरक्षा प्रोटोकॉलची कडक अंमलबजावणी आणि अधिकाऱ्यांची जागरुकता सुनिश्चित करणे.
- ६) नावीन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाचा वापर:- नागरिकांना सेवा देण्यात बदल घडवण्यासाठी कृत्रिम बुद्धिमत्ता, ब्लॉकचेन, IoT आणि क्लाउड तंत्रज्ञान यासारख्या नावीन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाच्या वापरास प्रोत्साहन देणे.
- ७) डेटा सुरक्षा:- डेटा सुरक्षा मजबूत करणे, सरकारी संस्थांमध्ये डेटा सामायिकरण प्रोत्साहन देणे आणि data.gov.in द्वारे डेटा उपलब्धता वाढवणे
- ८) प्रक्रिया पुनर्निर्मिती:- संशोधन आणि विकासाद्वारे सेवा देण्यात नाविन्यता आणणे, प्रक्रिया पुनर्निर्मिती करणे यासारख्या सुधारणांना प्रोत्साहन देणे.

शासन निर्णय :-

उपरोक्त बाबी विचारात घेवून माहिती तंत्रज्ञान विभागाने (DIT) राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र (NIC) यांच्या मदतीने वरील परिच्छेद क्र.३ मध्ये उल्लेख केलेल्या बाबीसंदर्भात आवश्यक ती कार्यवाही करण्याबाबत या शासन निर्णयान्वये आदेश देण्यात येत आहेत. अशी कार्यवाही करताना परिच्छेद क्र.४ मधील मुंबईत झालेल्या २७ व्या राष्ट्रीय ई-शासन परिषदेतील बाबी विचारात घेणे आवश्यक आहे. त्यामुळे “आपले सरकार १.० सेवा” प्रणाली हा प्रकल्प अधिक कार्यक्षम, लोकाभिमुख आणि वापरकर्ता-केंद्रीत होण्यास तसेच नागरिक आणि महाराष्ट्रातील उद्योगांसाठी पारदर्शकता, उपलब्धता आणि व्यवसाय करण्यास मदत होणार आहे. त्यानुषंगाने प्रशासकीय सुधारणा आणि नाविन्यतेचा भाग म्हणून माहिती तंत्रज्ञान विभाग (DIT) आणि राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र (NIC) आपल्या संनियंत्रणाखाली “आपले सरकार १.० सेवा” प्रणालीची प्रभावी अंमलबजावणी करावी. भविष्यात आवश्यकतेनुसार “आपले सरकार २.० सेवा” प्रणालीची माहिती व तंत्रज्ञान विभागा मार्फत राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र (NIC) च्या संनियंत्रणाखाली कार्यान्वित करावी.

“आपले सरकार १.० सेवा” प्रणाली अधिक कार्यक्षम करतांना नागरिकांना पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांबद्दल सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय, दि.२९ एप्रिल, २०११ व दि.२३ मे, २०१२ च्या शासन निर्णयान्वये आकारण्यात येणारे सेवेचे दराबाबत आवश्यक ती कार्यवाही माहिती तंत्रज्ञान विभागाने करावी.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०२४०९१११८१००३४८०७ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दिपक मोरे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

- १) मा.राज्यपाल यांचे सचिव
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव
- ३) मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
- ४) सर्व मा.मंत्री यांचे खाजगी सचिव
- ५) सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव सर्व मंत्रालयीन विभाग
- ६) संचालक, राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र (NIC), मुंबई
- ७) निवड नस्ती-लोकशाही दिन कक्ष, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.